

Nordmøre 2035: Fremtidsanalyse for Nordmøre

Del 2: Tre scenarioer for Nordmøre i 2035

Av William Fagerheim, Mind the Gap AS

Kristiansund, 28. januar 2016

Innhold

Kapittel 1: Bakgrunn

Kapittel 2: Bakteppet for scenarioene

Kapittel 3: Scenarioet «Gullkysten»

Kapittel 4: Scenarioet «Vårsøg»

Kapittel 5: Scenarioet «Helseeliksiren»

Kapittel 6: Scenarioene på tvers

Kapittel 1: Bakgrunn

Gjennomføring og rapportering

Denne rapporten er resultatet av en deltagerbasert scenarioprosess som ble gjennomført i perioden desember 2015 - januar 2016. Rapporteringen fra fremtidsanalysen består av tre deler:

- Del 1: Innledning til scenarioer
- Del 2: Tre scenarioer for Nordmøre i 2035
- Del 3: Konsekvenser av scenarioene for Nordmøre i dag (denne presentasjonen)

Prosjektet “Nordmøre 2035: Fremtidsanalyse for Nordmøre” er bestilt av Nordmøre Regionråd - ORKidé. Roland Mauseth har vært ansvarlig for prosjektet fra oppdragsgiver. Mind the Gap v/ William Fagerheim har vært ansvarlig for gjennomføringen av analysen og opplegg og prosessledelse av arbeidsmøter og workshops.

Kapittel 1: Bakgrunn

Gjennomføring og rapportering

Mind the Gap er et ledende norsk fremtidsselskap og har spesialkompetanse på scenario- og foresightbasert strategiutvikling. Mind the Gap benytter seg av involverende og deltagerbaserte prosesser for å sikre engasjement og eierskap til strategiarbeidet. Mind the Gap har lang erfaring i å tilrettelegge foresight- og scenariobaserte strategiprosesser for næringsliv, klynger og regionale utviklingsaktører på fylke- og kommunenivå.

Les del 1 for en nærmere beskrivelse av bakgrunnen for scenarioarbeidet.

Kapittel 2: Bakteppet for scenarioene

Megatrender

Tunge megatrender er med på å endre Nordmøre, Norge og hele verden. Digitaliseringen av samfunnet er bare i startgropen, og vi er *alle* blitt online i løpet av en generasjon. Det er faktisk bare rundt 20 år siden internett revolusjonerte vår måte å jobbe på og være sammen på.

Likevel vil “internettrevolusjonen” blekne i forhold til trender som allerede gjør seg gjeldende i samfunnet. «Big data» handler om enorme datamengder som vil være tilgjengelig overalt i sanntid. Bare denne trenden vil skape nye, store forretningsmuligheter for næringslivet. Det vil vokse frem nye forretningsmodeller, ikke bare av denne trenden, men av ulike trender og kombinasjoner av disse. Selskaper som Airbnb og Uber er eksempler på nye forretningsmodeller innenfor det som kalles delingsøkonomien. Dette er selskaper som for få år siden ikke eksisterte.

«Big data» vil også endre de offentlige tjenestene. Ulike overvåkningsteknologier er i dag hyllevare og samfunnet går i retning av mer og mer bruk av sensorer. Overvåkning av kroppen vil i fremtiden være like naturlig som å overvåke et bygg. Denne type sensorer kan sørge for at man får rett behandling når kroppen sier fra eller at man kan regulere temperatur og annet i bygget slik at man i minst grad unngår å sløse med energi. Robotteknologien er i rivende utvikling og spørsmålet er hva som vil skje innenfor kunstig intelligens. I løpet av de neste 20 årene - som er horisonten på scenarioene vi lager - vil det skje store teknologiske endringer. Disse endringene vil ha stor innvirkning på livet vi lever og hvordan vi jobber.

Kapittel 2: Bakteppet for scenarioene

Mottrender

Likevel er det viktig å være på vakt for motkrefter blant de mer overordnede megatrendene. For eksempel er urbanisering en megatrend. Alle fremskrivninger viser at vi globalt sett beveger oss i en retning der så mange som 70-80 % av menneskene på kloden vil bo i byer. Fremskrivninger viser også at det er først og fremst de store metropolene som vil vokse og veksten vil være størst i Asia. Selv om denne trenden trolig vil slå til slik demografer og andre tegner den, så utelukker den ikke at det kan være mottrender innenfor urbanisering som vil gå i andre retninger enn hovedtrenden. Slike mottrender kan ha mindre betydning i en global målestokk, men spille avgjørende rolle nasjonalt og regionalt. For eksempel kan behovet for stillhet og urørt natur være en slik “antiurban” trend. For Nordmøre som region kan slike mottrender være viktige.

I arbeidet med scenarioene har vi vurdert flere viktige megatrender og underliggende trender. Mange av disse trendene er vi sikre på vil få en stor betydning for samfunnsutviklingen fremover. Men de mest spennende trendene, er de som er usikre, de som kan ta samfunnsutviklingen i ulike retninger. Det er de usikre trendene som viser hvilke “veivalg” vi står overfor som samfunn. Det er noen slike usikre trender som ligger til grunn for scenarioene vi har beskrevet. Dersom de slår til, så vil de kunne få stor betydning for samfunnsutviklingen.

Kapittel 2: Bakteppet for scenarioene

Scenarier for Nordmøre

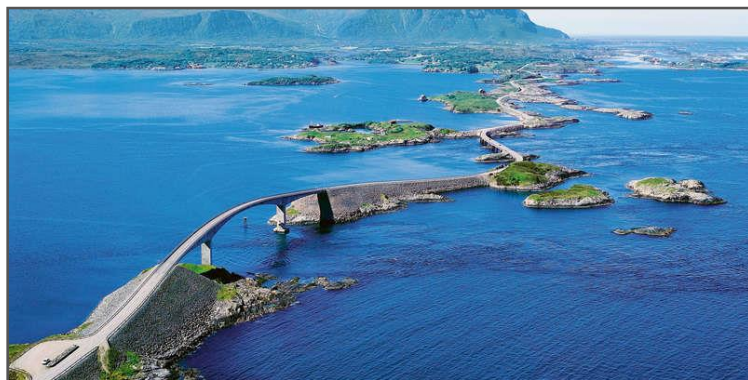
Det er viktig å relatere trendene i forhold til hva man skal lage scenarier for. Vi har laget scenarier for Nordmøre, men det har ikke bare vært en analyse av trender som har vært utgangspunktet for scenarioene. Vi har også analysert Nordmøres ståsted i dag og spesielt lagt vekt på suksesshistorier i regionen de siste 20 årene. Scenarioene, selv om de skal beskrive en samfunnsutvikling som går i nye retninger, tar utgangspunkt i kompetanse, teknologi, infrastruktur og ressursgrunnlaget i regionen.

Alle de tre scenarioene vi har utarbeidet viser et Nordmøre som klarer å utnytte tidligere suksesser som grunnlag for nye suksesser i fremtiden (scenarioene). Poenget er at Nordmøre har oppnådd mye innen samferdsel og infrastruktur og har bygget opp kompetanse og teknologier som vil være avgjørende for Nordmøre i fremtiden. Samtidig har vi lagt vekt på å få frem hvordan Nordmøre kan ta nye posisjoner med utgangspunkt i kompetanse og ressursgrunnlaget i regionen.

Kapittel 2: Bakteppet for scenarioene

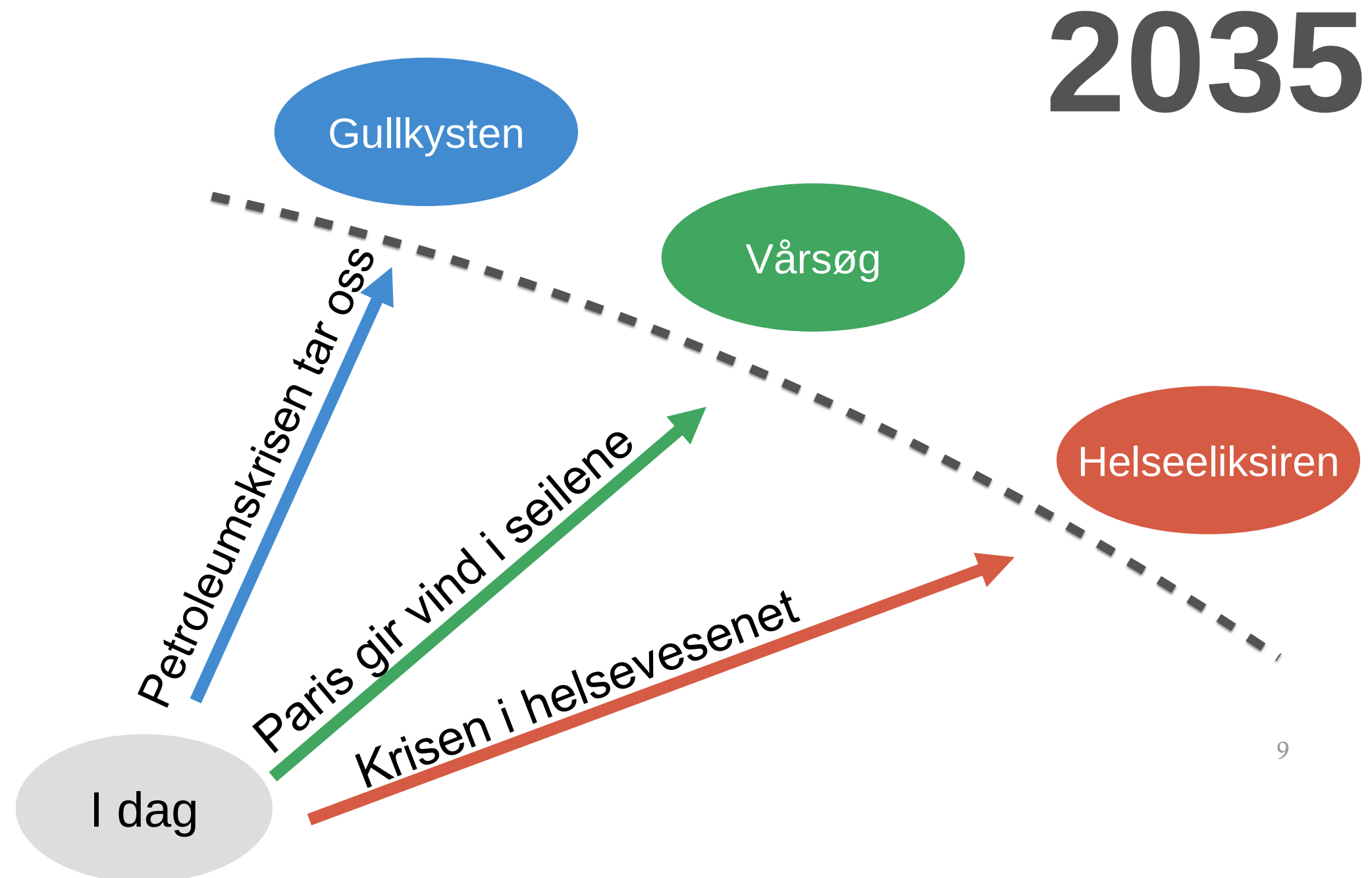
Noen suksesshistorier på Nordmøre

Her er bilder av noen suksesshistorier fra Nordmøre. Det er langt flere enn de som er avbildet her. Vårt poeng er at vi ønsker at leseren av scenarioene starter med en refleksjon over hva som man har fått til på Nordmøre. Vi håper at utbyttet av å lese scenarioene vil bli større da.

Kapittel 2: Bakteppet for scenarioene

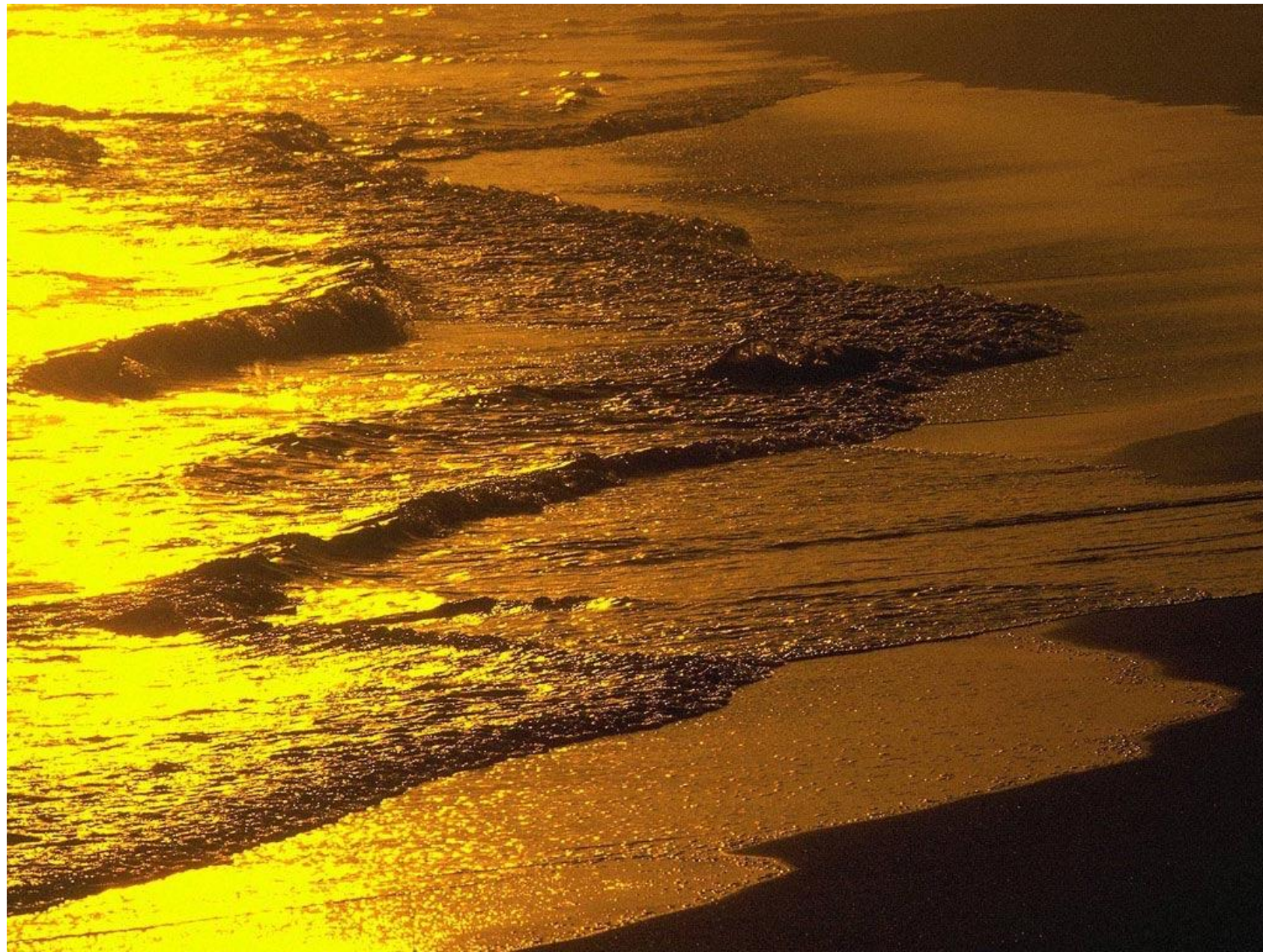
3 scenarioer og hoveddrivere

Kapittel 2: Bakteppet for scenarioene

3 scenarioer og hoveddrivere

På forrige side viste vi en oversikt over de tre scenarioene for Nordmøre: “Gullkysten”, “Vårsøg” og “Helseeliksiren”. I det følgende vil vi presentere disse tre scenarioene. Scenariofortellingene tar plass i 2035, og dette er også nåtiden i de tre scenarioene.

Gullkysten

Kapittel 3: Gullkysten

Scenarioet i et nøtteskall

Dette er fortellingen om hvordan Nordmøre transformerte oljekompetansen - og skapte et næringsliv med utgangspunkt i denne kompetanse og teknologi og prosessindustrien i regionen. Nye samarbeid og relasjoner fra Søre Sunnmøre med verftsindustrien, og helt til Trondheim med høykompetansemiljøer og NTNUs havforskningsvirksomhet, skapte en "gullkyst" for utvikling av havrommet. Nordmøres strategiske plassering og kompetanse fra oljeservice, havbruk, deep sea-installasjoner og prosessindustri gjorde regionen til et kunnskapsnav på denne gullkysten. Kristiansund har utviklet en urban kultur med et kulturliv som hele Nordmørsregionen aktivt benytter seg av og har en befolkning med mange nasjonaliteter.

Kapittel 3: Gullkysten

Driverne

2016 → 2035

Varig nedgang i aktiviteten på norsk sokkel

Høy innovasjonstakt i næringslivet - åpen innovasjon

Global matvarekrise

Et multikulturelt Nordmøre

I det følgende skal vi se nærmere på disse trendene og hvordan de ble drivere mot scenarioet «Gullkysten».

Kapittel 3: Gullkysten

Veien frem: varig nedgang i aktiviteten på norsk sokkel

Produksjon av olje og gass er fremdeles en viktig næring i Norge, men den er en atskillig mindre betydningsfull næring enn under oljealderen. Petroluemsutvinningen i Norge har i stor grad fulgt SSBs prognose for perioden 2009-2030, se neste side.

Nordmøre ble hardt rammet da nye investeringer til olje og gass og aktivitetsnivået i bransjen bremset. I løpet av 2015 og 2016 mistet rundt 45 000 ansatte jobben, og servicenæringene innenfor olje og gass ble likeledes hardt rammet. Nordmøre har fortsatt en viktig petroindustri i regionen, men den er bare en del av den store maritime næringen som har vokst frem og som tar i bruk havrommet på en rekke måter. Nordmøres strategiske plassering mellom Sunnmøre og Trondheim har vært viktig for utviklingen av et nytt næringsliv basert på kompetansen i oljeindustrien og prosessindustrien i regionen.

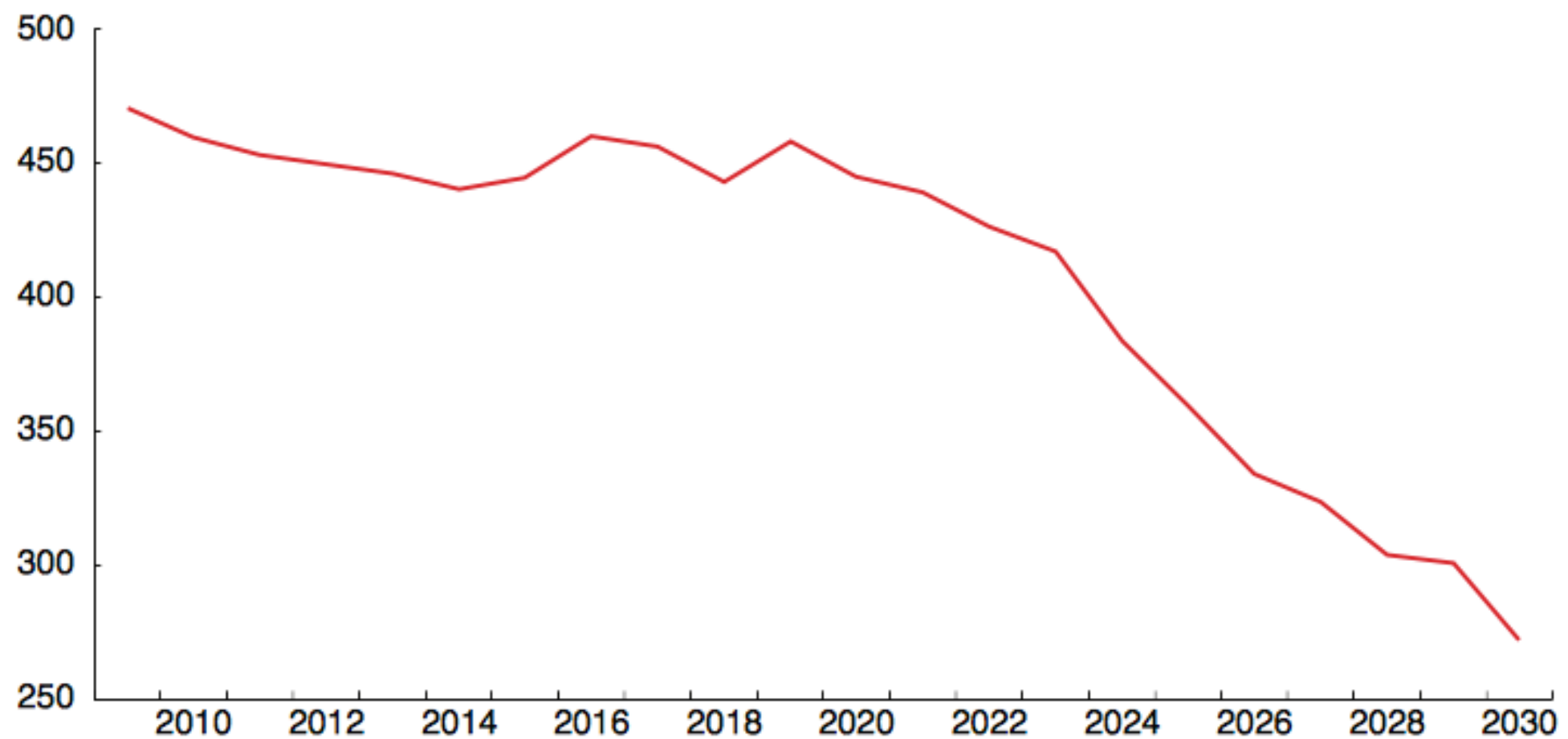
To parallelle prosesser førte til en kraftfull maritim og marin næringsklynge. Det ene var et integrert samarbeid mellom den maritime næringen på Sunnmøre og oljeindustrien på Nordmøre, som for alvor skjøt fart fra begynnelsen av 2020-tallet. Det andre var at NTNU la sin deep sea lab til Nordmøre. Dette førte til en samling av den maritime og oljerelaterte kompetansen i landsdelen.

Kapittel 3: Gullkysten

Veien frem: varig nedgang i aktiviteten på norsk sokkel

Figur 2.1. Samlet petroleumsutvinning 2009-2030, i milliarder 2007-kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Kapittel 3: Gullkysten

Veien frem: høy innovasjonstakt i næringslivet - åpen innovasjon

Gjennom historien har Nordmøre bygget seg opp på flere næringsbølger, men også vært med ned når trenden har snudd. Forskjellen mellom det som skjedde i 2015 og 2016 og tidligere nedgangstider, var at regionen klarte å utnytte kompetanse som er bygget over tid inn i nye næringer. Denne omstillingsevnen har blitt en viktig suksessfaktor for utviklingen av næringslivet frem mot i dag. Det at Nordmøre har klart å holde en høy innovasjonstakt i næringslivet i regionen, har vært avgjørende for at det hele tiden kommer nye anvendelser av havrommet. Nordmøringene har skjønnet at en må regne med å reutdanne seg hvert femte år. Etterutdanning og bedriftsskifte er så hyppig her at vi studeres av andre.

Det er to viktige årsaker for denne utviklingen. For det første etablerte Nordmøre et innovasjonshus der man bl.a. tilbød næringslivet i regionen gründere som samhandlet med innovasjonsavdelinger i store virksomheter. De store selskapene har måttet åpne opp sine innovasjonsavdelinger og hente kompetanse og inspirasjon fra profesjonelle miljøer utenfor bedriften for å kunne holde tritt med innovasjonstakten i næringslivet (åpne innovasjon). I dag har regionen en profesjonell gründerstand, og disse er en viktig forutsetning for å møte de kommersielle kravene fra store aktører i regionen.

Den andre grunnen er at Nordmøre har klart å utnytte innovasjonspotensialet hos innvandrere som kommer til Norge. Det gjelder både innvandrere med høy utdanning og flyktninger som er motiverte til å skape seg et nytt liv i Norge.

Kapittel 3: Gullkysten

Veien frem: global matvarekrise

Mat fra havets ressurser har alltid vært viktig på Nordmøre. Teknologi og kompetanse fra petroindustrien var også viktig for å bygge opp en havnæring som utnyttet alger til fôr for dyr og mat for mennesker.

Effektiviseringen av jordbruket gjennom mange generasjoner og belastningen på miljø, har ført til at vi i et tiår har hatt en global matvarekrise. Å finne løsninger på denne krisen er prioritet nr. 1 i verden og Nordmøre og Midt-Norge er godt posisjonert for denne oppgaven. Det kommer hele tiden nye løsninger og produkter fra Nordmøre som får global anvendelse.

Det er ikke bare matkriser som herjer kloden. Man klarte ikke i tilstrekkelig grad å stoppe nedhuggingen av regnskogen. I det siste tiåret har det kommet et økt fokus på havet som CO2-rensers. Dette er en viktig nisje på Nordmøre i dag.

Kapittel 3: Gullkysten

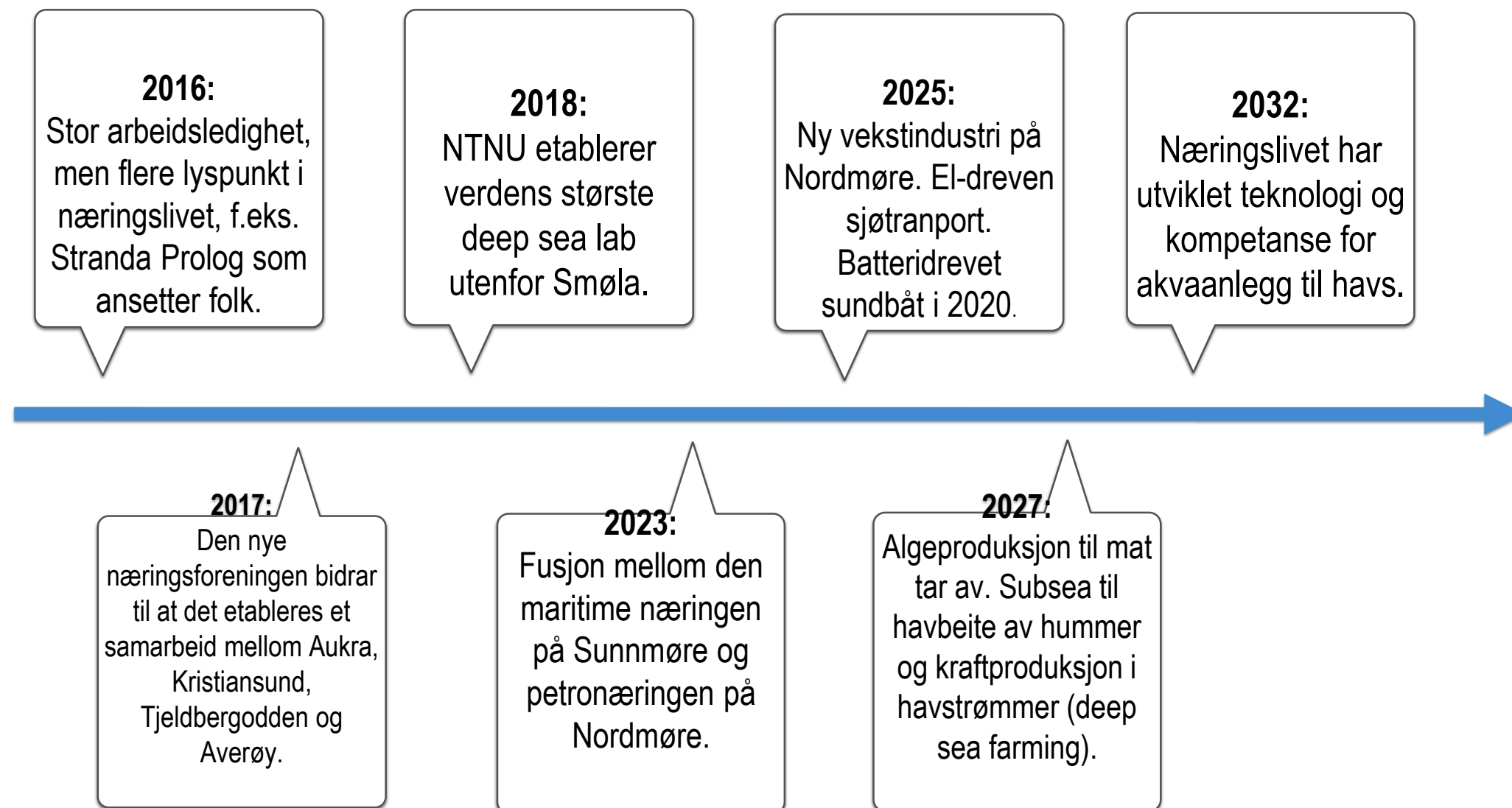
Veien frem: Et multikulturelt Nordmøre

Sunndalsmodellen ble en ressurs for Nordmøre. På 2000-tallet hadde Nordmøre vært en foregangskommune for integrering av innvandrere. Kompetanse herfra var nøkkelen til at man i regionen for øvrig begynte mer og mer å se på innvandrere som en ressurs. Nordmøre var en av regionene i Norge som i stor grad utnyttet innovasjonskraften til innvandrere. Næringslivet vårt i dag hadde ikke vært så kraftfullt dersom regionen ikke hadde tatt dette grepet for 20 år siden.

Nordmøre er i dag et multikulturelt samfunn. Nordmøre har hatt en høyere vekst i innvandrerbefolkningen enn gjennomsnittet i Norge. I tillegg er det mange fra utlandet som periodevis bor og arbeider i regionen.

Kapittel 3: Gullkysten

Veien frem: noen hendelser

I det følgende skal vi se på noen sider ved samfunnet i dag (2035).

Kapittel 3: Gullkysten

Særtrekk ved regionen: folk og samspillet i regionen

Særlig Kristiansund og kystområdene har hatt betydelig vekst i befolkningen. Det har bidratt til at det har vokst frem en urban kultur, som har hentet impulser gjennom samhandling internasjonalt. Økt urbanitet har ført til en ny “kreativ” klasse på Nordmøre. Folk ønsker å bo i større sentra, og det er i forbindelse med disse sentraene at næringslivet etablerer seg.

Kristiansund er motoren på Nordmøre og har bygd opp en rekke tjenester som næringslivet etterspør i samarbeid med andre kommuner. Kommunen har fokus på å ha stor vertskapsattraktivitet.

Nye fartøystyper binder Nordmøre sammen. Energi fra havstrømmer brukes til små hydrogenkraftverk og hydrogenbåter. Trondheim og Nordmøre oppfattes ikke lenger som tilhørende to forskjellige regioner, og EL-hurtigbåten er så hyppig, billig og kjapp at forskjellen på de to områdene ikke lenger er noe stort tema.

Det har vokst frem en sterk leverandørindustri lokalt, og en av suksessfaktorene har vært å tilby innvandrere oppstartspakke for å etablere egen virksomhet når de ankommer Norge. Det har ført til at Nordmøre har vært særdeles gode på å utnytte ressursene og kompetansen til innvandrerne og det har også ført til god integrasjon av innvandrere i arbeidslivet. Flere av de toneangivende bedriftslederne er første generasjons innvandrere.

Kapittel 3: Gullkysten

Særtrekk ved regionen: offentlig sektor

Nordmøre har fremoverlente kommuner som har forstått at den viktigste oppgaven er å tilrettelegge for næringslivet. Det er hard konkurranse for bedrifter da disse er globale fra dag én de blir etablert. Det er også hard konkurranse mellom regioner både i inn- og utland om å tiltrekke seg selskaper med eiere utenfor regionen. Kommunene har blitt bevisst sin vertsskapsrolle for næringslivet, og utvikler tjenester i dialog med næringslivet - enten det er å opprette barnehageplasser og undervisningstilbud som er tilpasset behov som arbeidstagerne i næringslivet har - eller det dreier seg om å tilrettelegge for næringsarealer og bygge infrastruktur. I dag er det viktig med regional arealtilrettelegging på tvers av kommunegrenser, regionalt samarbeid, og at kommunene er proaktive på tilbudssiden. Planene i kommunene er samordnet i regionen og areal- og næringsplanene gjelder langt ut i havet.

Offentlig sektor er langt mer rammestyrkt enn tidligere. Innenfor rammene er offentlig sektor like styringsdyktig som privat næringsliv og har stor fleksibilitet. Det er også direkte kommunikasjonslinjer mellom det offentlige og næringslivet i og med at næringslivet er organisert gjennom klyngeorganisasjoner.

Kapittel 3: Gullkysten

Særtrekk ved regionen: næringsliv

Den omstilte oljenæringen i Kristiansund og omegn har blitt verdensledende i gruvedrift på havbunnen og henter ut mineraler og livsviktige stoffer som brukes verden over. Kraftige klynger innen maritime næringer og energi har tatt i bruk automatiserings- og robotteknologi.

Helintegrt havbunnsfabrikk på Ormen Lange var starten på en ny måte å tenke på, og det nye senteret på Vestbase er blitt mye større. Ute i havet foregår utvinning av olje og gruvedrift på havbunnen med minimalt av menneskelig innsats. Nordmøre er også en ledende internasjonal aktør når det gjelder testing av installasjoner under havoverflaten.

Det er blitt flere redere i regionen og det er bygget ny tørrdokk i Kristiansund. Tørrdokken utnytter miljøvennlig energi til å lade den elektrifiserte skipsflåten.

Kristiansund blitt en av Norges viktigste havner og den har blitt internasjonal transitthavn for skipsfart inn og ut av nordområdene.

Kapittel 3: Gullkysten

Særtrekk ved regionen: næringsliv

Nordmøre skjønte på 2010-tallet at oppdrettsnæringen måtte bli lusenøytral, med et langt bedre fôr-regnskap og med et bedre omdømme. Siden vi tok dette grepet den gang, så er det Nordmøre som står klare for å levere når kravet om et miljønøytralt sjømatprodukt blir absolutt. Nordmøre har tatt en posisjon som den største produsenten av "ren mat" og "ren laks" og får alltid det beste "bærekraft"-stempelet på alt som kommer herfra. Ingen varer stoles mer på enn den nordmørske. Det er det stadig mer penger i.

Møllers tran/Omega3 ble oppfunnet på Løveapoteket i Kristiansund. Destillert brennmanet viser seg å motvirke kreft, også dette er oppdaget i Kristiansund. Dette er en ny viktig industri.

Kapittel 3: Gullkysten

Særtrekk ved regionen: kompetanse og utdanning

Regionen ble simuleringsregion for havforskningsvirksomheten til NTNU, og det er bygget opp et eget forskningsmiljø som er lokalisert i Kristiansund. Flere andre utenlandske universiteter har virksomhet her. Forskningsmiljøene driver i utpreget grad med næringsdrevet forskning.

Det har vært en sterk satsning på fagkompetanse i regionen, og regionen er kjent for dyktige fagarbeidere med god erfaring med teknologiutvikling i krevende omgivelser. Denne fagkompetansen er svært viktig for bedriftene som opererer i regionen. Det er etablert et stort etter- og videreutdanningssenter i Kristiansund som er godt eksempel på samarbeidet mellom det offentlige og det private. Regionen er omstillingsdyktig fordi påfyll av kompetanse er satt i system.

Kapittel 3: Gullkysten

Særtrekk ved regionen: kultur og reiseliv

Nordmøre er del av en global kultur. Nordmøre har alltid hatt et internasjonalt samkvem og hatt en kultur som har vært åpen og gjestfri. Dette har vært et pre for innovasjonskulturen som har utviklet seg på Nordmøre. En voksende “urban” klasse har bidratt til en mer innovativ kultur. Ikke minst har innvandrere bidratt til dette.

Kristiansundsregionen har satset ytterligere på cruisetrafikk. Havcruise ved Smøla og fjordcruise innover Halsafjorden er blitt populære produkter. Havfisketurisme er også populært. Det er også etablert et surfesenter ved Atlanterhavsveien som tiltrekker seg erfarne surfere.

Kapittel 3: Gullkysten

Fortellingen: et møte med Sofia

Sofia er født i år 2000. Hun flyttet til Kristiansund som barn i 2008 fordi foreldrene fikk jobb i Aibel da det fortsatt var boom i oljeindustrien. Faren er fra Irak, mens moren er norsk.

Hun er i dag 35 år og har til sammen 3 barn med Anne, som hun bor sammen med på Tustna, og Oskar som bor i Stangvika. Med to boliger nyter Sofia både det aktive jobblivet og kulturen i Kristiansund og matauken og det rene livet i Stangvika, der familien holder seg med selvdyrket mat. Hun spiller i online symfoniorkester fra det storslåtte kulturhuset «Leirbålet» som samler byen til både organisert og uorganisert kultursamvær.

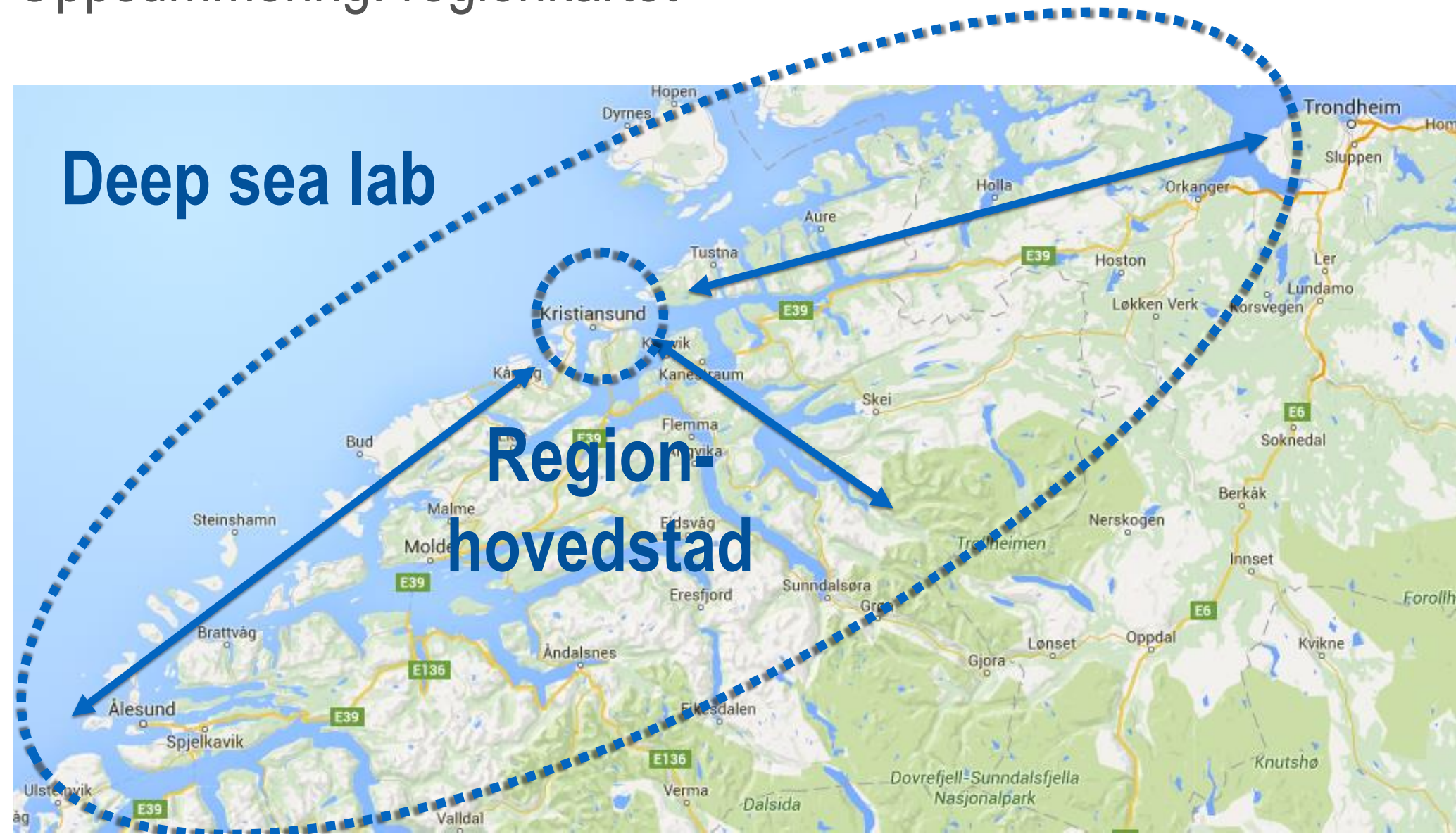
Sofia er utdannet boreingeniør med doktorgrad fra universitetet i Duhok. 80 % av studiene ble gjort online mens hun var på 4 års jordomseiling i den gamle seilbåten som hun arvet fra morens familie. Til daglig jobber hun med smartboring, som effektivt borer og produserer gasslommene i Norskehavet ved hjelp av mobile LNG-fabrikkfartøy.

Anne er biolog, med internasjonal anerkjennelse for utvikling av smartfôr basert på sjøalger. Smartfôret har bidratt til at medisinerings av oppdrettsfisk er avskaffet. I tillegg har familien en laksedam i hagen som holder familien selvforsynt med fisk.

Oskar har spesialisert seg på småskala tidevann energiproduksjon. Han tilbringer det meste av tiden med sesongbasert matauk basert på viltvoksende ressurser og en potetåker. Han er en ivrig hjortejeger og driver et lite eventbyrå på fritiden som tilrettelegger for troféjakt for næringslivsledere fra Kina.

Kapittel 3: Gullkysten

Oppsummering: regionkartet

Nordmøre inngår i en verdensledende teknologi- og kompetanseklynge innenfor det maritime og marine.

Vårsøg

Kapittel 4: Vårsøg

Scenarioet i et nøtteskall

Dette er fortellingen om hvordan Nordmøre ble en klimanøytral plussenergiregion og fikk folketallsvekst på grunn av satsning på grønn vekst. Man bygget videre på Nordmøre som energiregion og skapte et desentralisert energiforsyningssystem. For å oppnå klimanøytralitet var det viktig å omstille landbruket og i dag er alle gårder på Nordmøre økobruk. Urbanisering har vært et tveegget sverd: samtidig som det har vært en jevn økning av folk som bor i byer, har det også vært en antiurban bevegelse mange steder. I stedet for sterk sentralisering i Kristiansundsområdet, har det vokst frem en mikrourbanitet med økobyer rundt tettstedene på Nordmøre. Disse økobyene utnytter ressursgrunnlaget på stedet maksimalt og er utformet i pakt med naturen. Økobyen produserer den energien den selv bruker, og de er langt på vei selvforsynte med grønnsaker og meieriprodukter fra lokale produsenter.

Kapittel 4: Vårsøg

Driverne

2016 —————→ 2035

Nye, ambisiøse internasjonale klimamål

Nærmiljøorientert urbanitet

Trygg matproduksjon globalt

Nye produksjonsformer er mikroorientert (lokal økonomi)

I det følgende skal vi se nærmere på disse trendene og hvordan de ble drivere mot scenarioet «Vårsøg».

Kapittel 4: Vårsøg

Veien frem: nye, ambisiøse internasjonale klimamål

Etter klimaavtalen i Paris i 2015, der man ble enige om 1,5 gradersmålet, ønsket regjeringen i Norge å være en av de beste i klassen til å etterleve avtalen. Den reelle motivasjonen for dette var Norges ambisjon om å være en ledende energinasjon også etter oljen. De neste årene etter Paris satte regjeringen i gang en storstilt satsning på forskning og næringsutvikling innen fornybar energi, og også kommunene og regionene spilte en viktig rolle i regjeringens satsning. Nordmøre ble en av regjeringens fem pilotregioner. Siktemålet var å utvikle kommuner som er energinøytrale. Satsningen hadde et 10-årsperspektiv.

Det var særlig tre faktorer som spilte inn for at Nordmøre ble valgt: 1) Tingvoll kommune hadde i mange år bygd et brand som økokommune. 2) Prosessindustrien på Sunndal var et foregangsverk og man ønsket å videreutvikle fremtidens prosessindustri i Midt-Norge. 3) Regionen hadde mye kompetanse fra oljesektoren som ikke var sysselsatt siden regionen var hardt rammet av nedgangen innen olje.

Kapittel 4: Vårsøg

Veien frem: nærmiljøorientert urbanitet

De store metropolene har hatt kraftig vekst de siste 20-30 årene. Den største veksten har skjedd i Asia. Også Kristiansund har blitt mer urban de siste tiårene, men den urbane utvikling tok en litt annen retning enn det vi har sett andre steder i verden. Faktisk har en god del av befolkningsøkningen skyldtes innvandring fra personer fra alle verdenshjørner som ønsker et alternativ til urbanisering. Nordmøre har derfor utviklet en urbanisering som tar vare på naturverdiene og er bærekraftig for økosystemet.

For mange har utviklingen mot en nærmiljøorientert urbanitet vært en reaksjon på sentralisering. Den teknologiske utviklingen har gjort det mulig å bo andre steder enn i byene og samtidig gjøre karriere. Teknologiutviklingen, slik som f.eks. 3D-printeren, har også ført til at produksjonsmidlene har blitt mye mer desentralisert.

Verdiene på Nordmøre er urbane og fremtidsrettede, det har ikke vært snakk om gå tilbake til “gamle dager”. Vårsøg har handlet om å lete etter muligheter som ny teknologi gir. Tenkningen har oppfordret innbyggerne til å komme med gode ideer på hvordan å utvikle Nordmøre til en bærekraftig region - et laboratorium for utviklingen av lokale, bærekraftige løsninger.

Den nærmiljøorienterte urbaniteten har vært et stort løft for tettstedene på Nordmøre.

Kapittel 4: Vårsøg

Veien frem: trygg matproduksjon globalt

Trusselen om fremtidige klimaendringer førte til et fornyet fokus på matsikkerhet og på viktigheten av å dyrke mat i Norge. Problemstillingen ble satt i en global kontekst. Det handlet ikke bare om å sikre matforsyning i Norge, men å bidra til økologisk og bærekraftig matproduksjon globalt. Det handlet også om å utvikle nye teknologier som bidrar til nye produksjonsmåter, f.eks. å utvikle teknologi som muliggjør å utnytte matjord som er forringet av klimaødeleggelser. Det er først i dag vi ser de store konsekvensene av klimaendringene man snakket om på begynnelsen av 2000-tallet.

Nordmøre har lagt om hele jordbruket og i dag finnes det kun økobruk. Kompetansen på dette overføres til andre regioner i hele verden.

Frølageret på Svalbard har vært en ressurs som Nordmøre har utnyttet aktivt og også skapt næring rundt. På Tingvoll er det etablert et forskningsmiljø som er eksperter på det biologiske mangfoldet og økosystemtjenester. Forskningsmiljøet dyrker frem ulike frøsorter som er tilpasset ulike økosystemer - også økosystemer med store ødeleggelser. Miljøet sitter på viktige patenter som flere multinasjonale selskaper jakter på.

Kapittel 4: Vårsøg

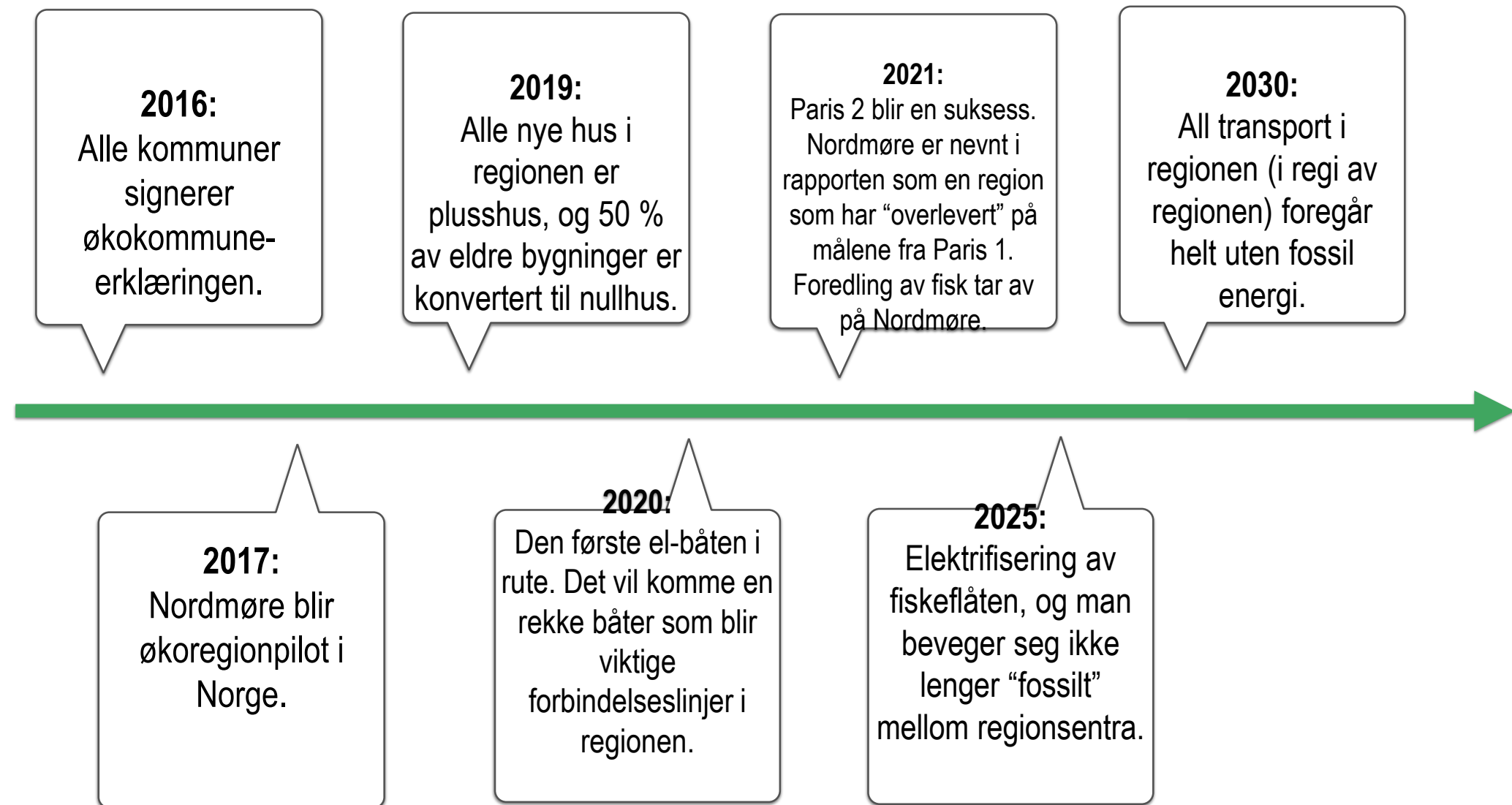
Veien frem: nye produksjonsformer er mikroorientert (lokal økonomi)

Man har handlet ut fra prinsippet om at det som kan gjøres lokalt, det gjøres lokalt. Man har klart å fjerne noe av den tidligere kapitalismens ødeleggende effekt på verdensøkonomien, som for eksempel unødvendig transport av mat og energisløsing ved transport av energi over lange avstander. Nordmøre er ikke den eneste regionen i verden som arbeider ut fra dette prinsippet. Det finnes et nettverk av regioner over hele verden. Stadige nye regioner ønsker å legge om kursen slik som Nordmøre og andre regioner har gjort. Nordmøre er aktiv deltager i disse nettverkene og disse nettverkene er viktig for kompetanseoverføring.

Kapittel 4: Vårsøg

Veien frem: noen hendelser

I det følgende skal vi se på noen sider ved samfunnet i dag (2035).

Kapittel 4: Vårsøg

Særtrekk ved regionen: folk og samspillet i regionen

Folk ønsker kortreiste produkter og opplevelser, samtidig som de ønsker stor mobilitet. Mange ønsker å ha «litt av alt» - og har i dag tilgang til bolig både i byen og på bygda – gjerne ut fra en delingsøkonomimodell. Nordmøre er internasjonalt i den forstand at mange bor utlandet i deler av året (blant annet pga. av utenlandsk bosatte som pendler mellom Nordmøre og opprinnelig hjemland).

Men man er opptatt av sitt eget miljøavtrykk - og det er i dag kostbart å bruke tjenester som er belastende for miljøet ettersom skattesystemet er innrettet slik at man skattlegger på bruk. Vi spiser mindre kjøtt blant annet fordi prisene på kjøtt er høye, mens på mat fra miljøvennlig matproduksjon er de lave. Skattesystemet har vært et viktig insentiv for å endre atferden i mer miljøvennlig retning. Person- og eiendomsskatten er relativt lav, mens merverdiavgiften øker med avstanden produktet må “reise”. Familier har derfor et økonomisk handlingsrom til å investere i miljøtiltak og ny teknologi der den samfunnsøkonomiske gevinsten kommer over tid.

Nordmøre er en tett integrert region med ferdsel både til land og til sjøs. Kollektivtilbudet er godt utbygget, med hurtiggående elektriske båter som har gjort at det er lett å pendle og komme seg rundt i regionen. Nærhet mellom hjem og arbeid har ført til færre som pendler lange strekninger. Mange klarer seg med en elektrisk sykkel i hverdagen.

Kapittel 4: Vårsøg

Særtrekk ved regionen: offentlig sektor

Det offentlige har gått i bresjen for å utvikle et godt tjenestetilbud rundt økobyene og tettstedene på Nordmøre. Man legger mindre vekt på planlegging, og større vekt på å utforme tjenestetilbudene rundt innbyggerne. Målet har vært å skape levende steder, uavhengig av kommunegrenser, basert på lokal identitet, lokalt kulturtilbud, tettere partnerskap mellom det offentlige og sivilsamfunnet. De lokale partnerskapene styrker lokalsamfunnene. Vekst forsterkes gjennom branding og storytelling, og kommunen er aktiv i å markedsføre levesettet og tankegangen i de små, urbane nærmiljøene.

Utnyttelse av arealer og annet følger prinsippet om organisk vekst. Dette har ført til færre kommunale byråkrater da mange administrative tjenester er sentralisert som følge av digitalisering.

Regionens aktører samarbeider for å skape en samferdsel uten utslipp, og gode kollektivtilbud basert på ren energi.

Kapittel 4: Vårsøg

Særtrekk ved regionen: næringsliv

Det offentlige var kun en fødselshjelper sammen med forskningsaktørene. Det er befolkningen og næringslivet som er driverne i utviklingen mot et energinøytralt Nordmøre.

Næringslivet består i dag av både tunge energi- og industribedrifter. Prosessindustrien har en sterk stilling med flere nye verk i regionen. De eksporterer kompetanse på rene prosessanlegg og nye løsninger i tillegg til produktene som eksporteres. Det har også vokst frem store foretak innen havvindmøller og bølgekraft. Nordmøre har m.a.o styrket sin posisjon som energiregion betraktelig og er et kraftsentrum i Midt-Norge.

Nordmøre har også en rekke bedrifter som jobber globalt med å utvikle miljøteknologi for både vann og mat. Noen av disse bedriftene har utspring i Pipelife og forskningsmiljøene knyttet til selskapet.

I tillegg består næringslivet av en rekke små virksomheter som driver med miljøteknologi og leverer småskala anlegg for private boliger og økobyer. I prinsippet er alle innbyggerne foretakshavere da overskuddsstrøm selges til kraftverkene, slik at man som innbygger både er konsument og produsent.

Kapittel 4: Vårsøg

Særtrekk ved regionen: næringsliv

Nordmøre har over 50% plussbedrifter som produserer mer strøm enn de bruker. Dette overskuddet gjør at regionen selger mer strøm til utlandet og denne strømmen er ren. Dette ble økonomisk attraktivt da Paris2-avtalen skrudde kraftig opp prisene på «skitten» strøm. Å produsere slike løsninger, og vedlikeholde dem, er en betydelig industri på Nordmøre. Denne utviklingen har også ført til et stort utdanningsmiljø som stadig tester ut nye, svært innovative løsninger på den nordmørske bygda. Nordmøre er ledende innenfor bærekraftig husbygging og tradisjonshåndverksmiljøene på Nordmøre har fått en ny vår. Blant annet har Nordmøre kommet svært langt på energieffektivisering, og avfallstoffer brukes i dag til energiproduksjon.

FoU-miljøene var en viktig kunnskapskilde til det grønne skiftet vi sto overfor, og spiller fortsatt en viktig rolle i fornyelsen av primærnæringene, som i dag er en helt ny og innovativ næring. Nordmøre har fått en betydelig grønnsaksproduksjon og produksjon av bær. Man produserer også mye mat i regionen som kommer fra havets ressurser. Fiskerinæringen er viktig, og man har i dag kontroll over bestandene. I tillegg er alger og tang blitt en viktig nærings- og matkilde for mennesker.

Delingsøkonomien har hele tiden sprengt nye grenser. Nye forretningsmodeller har gjort at det blir lettere å selge produkter i småskala. Bilene er i dag helautomatiserte og deles mellom flere.

Kapittel 4: Vårsøg

Kompetanse og utdanning

Kompetanse har vært en viktig driver: For eksempel har regionen vært i forkant av miljøkrakket i fiskeoppdrettet og fiskeriene – med landbasert kontrollerte utslipp og smart-fôr, og mer miljøvennlig fiske. Sjarker for kystfiske er elektriske, automatiserte og fjernstyrte. Man har vært i forkant av en bærekraftig og sunnere oppdrettsnæring. Algeindustrien er utviklet for å oppta Co2 og utnyttes til matproduksjon.

Det er utviklet stor kompetanse på miljøteknologi og energieffektivisering.

Mye av denne kompetansen er eksportert til andre regioner internasjonalt som har hatt et ønske om å utvikle sine egne regioner til en “økoregion”.

Kapittel 4: Vårsøg

Kultur og reiseliv

Historiefortellingen styrkes. I dag er historiefortelling (branding) den viktigste måten å differensiere seg på - enten du er en bedrift eller en region. Kompetansen på storytelling finnes bl.a. i kulturlivet. Kunnskap om gamle tradisjoner og skikker er svært populært og det har vokst frem mange kulturelle uttrykk som handler om formidling av kultur og tradisjon på tvers av generasjoner.

Reiselivet er opplevelsesbasert – ikke bare se, men gjøre. Samtidig er det et stort marked for “stillhet” og å bruke naturen som rekreasjon for å koble helt av og leve “offline”. Det sentrale er at det må være bærekraft i alle ledd. Reiseliv, kultur og natur er vevet sammen.

Delingsøkonomi og turisme har også smeltet sammen i timeshare småbruk der man dyrker, sanker og skyter egen mat.

Bondeturisme har tatt av. Her har du mulighet å leve en sommer som budeie. Du kan drive med jakt og samtidig lære om hvordan du unytter dyret på best mulig måte. Du lærer om å lage mat på gammelmåten. Mange av turistene, og tyskerne er overrepresentert, er opptatt av “langsom tid” og av autentiske opplevelser.

Kapittel 4: Vårsøg

Historiefortelling: Tingvolløst

Kapittel 4: Vårsøg

Fortellingen: et møte med Dirtje

Antwerpen var stappfull og de ville ha mer plass. Hun er gift med en førstegenerasjons innvandrer fra Japan, Yoshi van der Loo, og de bor begge i Torjolvågen i Tingvoll. Dirtje jobber som forsker hos Tingvollst, og har to barn. Dirtjes favorittmiddagsplan er fisk. Den kjøpes som yngel for å minske transportkostnaden, og dyrkes i husets egen vanntank. Tanken er bygget inn i bakken og benytter jordvarmen som oppvarmingskilde.

Hun har mesteparten av sine tredje og fjerde etterutdanningsløp gjennom Google University Baillsoinn. Mannen er professor i geriatrik arbeidsliv for dem over 80, og underviser stort sett hjemmefra, mens han også passer familiens matproduksjon, som de deler med naboene gjennom "Torjultundet" borettslag. "TB" er et plussborettslag og har felles matproduksjon og avfallshåndtering på stedet. Dirtje er vannøytral gjennom at alt vann hun og familien bruker, blir renset 100 % og brukes om igjen av husholdningen. Eventuelle påfyll kommer som følge av renset regnvann. Noen dager må hun foreta analyser av vannet for å sjekke at alt er OK. Resultatene sendes vannlabben i Marokko.

Familien kjører hydrogenbil og drivstoffet er produsert i småskala-kraftverket i Nesset. Dirtje sitter også i Tingvolls egen aksjonsgruppe for å starte opp hydrogenproduksjon på Gyl.

Hun samarbeidet med universiteter verden over gjennom sitt arbeid for Tingvollst, gjennom konstant online deling av alle prosesser. Hun jobber ca. 25 timer i uken og har anledning til å bruke tiden på andre ting enn jobb. Å organisere jobb og liv på en smart måte, gir overskudd av tid. Kveldene går ofte med til å lære nye språk. Ungene gjorde dette ofte gjennom kontakt med besteforeldrene i hhv. Nederland og Japan. Da de var barn skjedde dette gjennom videokonferanse på fleksi-TV-en. I dag er denne kommunikasjonen holografisk og biofølsom.

Helseeliksiren

Kapittel 5: Helseeliksiren

Scenarioet i et nøtteskall

Dette er historien om hvordan Nordmøre la “sykehusstriden” bak seg og ble en ledende helseregion i Norge. Drivkraften i denne utviklingen var kommunene som omorganiserte hele helsetilbudet og ble en pådriver for innovasjon sammen med privat og frivillig sektor. Da spesialiseringen i helsevesenet førte til omstillinger i den nasjonale organiseringen av helsevesenet, var Nordmøre posisjonert til å utvikle morgendagens helseløsninger bygget på prinsippet om å gi best mulig livskvalitet til innbyggerne. Helse, kultur og teknologi kom sammen og det ble starten på et nytt næringseventyr på Nordmøre. Regionen er i dag en av tre ledende regioner på helseteknologi Norge.

Helseeliksiren

Tre scenarioer for Nordmøre 2035

Nordmøre tapte ikke “sykehusstriden”. Regionen innså at “sykehusstriden” hadde handlet om gårsdagens løsninger, og at mulighetene lå i morgendagens løsninger.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Driverne

2016 —————→ 2035

Reorganisering av helsetjenestene nasjonalt

Digitalisering av samfunnet (big data, robotisering m.m.)

Eldre befolkning, men flere som er friske og aktive

Global livsstilsutvikling: større ansvar for egen helse

I det følgende skal vi se nærmere på disse trendene og hvordan de ble drivere mot scenarioet «Helseeliksiren».

Kapittel 5: Helseeliksiren

Veien frem: reorganisering av helsetjenesten nasjonalt

På slutten av 2010-tallet erkjente Norge at effektiviseringen av helsevesenet gjennom blant annet helseforetaksreformen og samhandlingsreformen ikke hadde ført frem. Først da staten radikalt la om finansieringssystemet slik at begge helsenivåene kunne konkurrere om de samme midlene, fikk man det kompetanseløftet i kommunehelsetjenesten som var nødvendig for å utvikle nye løsninger og flytte mer av helsetjenesten nært pasienten. Men kostnadene gikk ikke vesentlig ned før man på starten av 2020-tallet begynte å stille større krav til den enkelte om å ta aktivt del i sin egen behandling og oppfølging, og laget nye løsninger for dette. Ny personlig helseteknologi gjorde dette mulig.

Nordmøre var tidlig på banen med lokal kompetanse på helseinnovasjon og velferdsteknologi. Her tok man erfaringene fra HUNT-prosjektet i Nord-Trøndelag et skritt lenger og inkluderte store befolkningsgrupper i konkret forskning på nye selvhjelpsløsninger. Som resultat kunne regionen tidlig dra fordeler av det nye finansieringssystemet i helsesektoren, samtidig som satsingen ga grunnlag for en stor kompetansevekst innen IKT og helse, og grobunn for en rekke små og spesialiserte bedrifter på det samme området. Dette bidro igjen til å løfte utdanningsnivået på Nordmøre fra det lave nivået man hadde på 2010-tallet, og ga grobunn for vekst og utvikling i andre sektorer. Ut over 2030-tallet begynte man også å se tydelig positiv effekt på leveårsstatistikken. Samlet sett gjorde satsingen på helseinnovasjon Nordmøre til en sterk og vekstkraftig region, kjent for innovasjon og utvikling.

Kapittel 5: Helseeliksiren

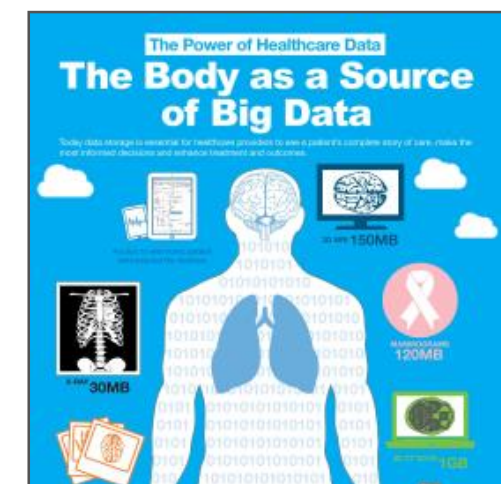
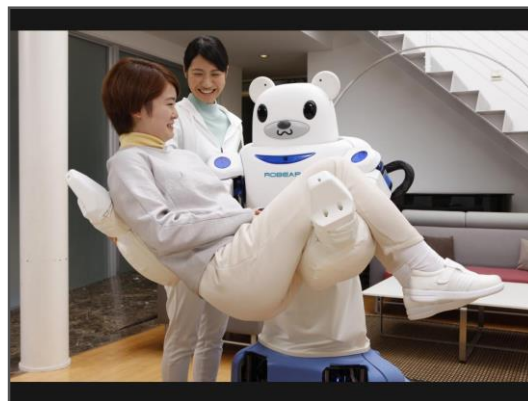
Veien frem: digitalisering av samfunnet

Det har vært en stor vekst i antall offentlige ansatte på Nordmøre. Men denne gangen har nordmøringene skapt arbeidsplassene selv ved å tenke nytt om offentlig organisering av velferds- og helseoppgavene.

Nordmøre har blitt svært attraktiv for innovative teknologi- og helsebedrifter som kommer til regionen fordi kommunene her er proaktive og bidrar til nye innovasjoner i samhandling med de private aktørene.

Den nye organiseringen av det kommunale helsetilbudet skyldes mulighetene som big data-teknologi medførte. F.eks. overvåkningsutstyr, fjernbehandling m.m.

Summen av dette er: en boom for helseteknologi og dette igjen har bidratt til å opprettholde en desentralisert bosetning i regionen. Samtidig vokser sentraene i kommunen fordi bedriftene etablerer seg lokalt.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Veien frem: eldre befolkning, men flere som er friske og aktive

Også Nordmøre fikk en “eldre” befolkning. Flere lever lenger og mange er friske stort sett hele livet igjennom. Omorganiseringen av helsevesenet handlet også om en ny tenkning. I stedet for å se mennesker som pasienter, så man på dem som ressurser. Man skreddersydde tilbud til den enkelte, og sørget for at livskvaliteten var så høy som mulig og at de bidro i den grad de kunne til egen helse.

Mennesker som hadde avsluttet sin yrkeskarriere ble også en viktig ressurs. Frivillig sektor engasjerer mange eldre og yngre som ønsker å bidra. Kommunene har innsett at friske pensjonister er en stor ressurs i lokalsamfunnet, og brukes aktivt for å levere tjenester til befolkningen.

Nordmøre bygger opp kompetanse i regionen ved å hente inn eksperter fra Japan som har kommet langt å i å utvikle teknologi og tjenester. Denne kompetanse blir også etterspurt i resten av Norge. Det ble derfor etablert et nasjonalt kompetansesenter for tjenester for eldre på Nordmøre.

Men Nordmøre har også fått mange unge tilflyttere og mange av disse har IKT-bakgrunn og disse er med på å utvikle IKT-næringen på Nordmøre.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Veien frem: global livsstilsutvikling: større ansvar for egen helse

Utviklingen av en ny organisering av helsetjenestene i Norge falt sammen med en global livsstilstrend med fokus på helse. Dette har vært en trend hos enkelte grupper i mange år, men det nye var at store grupper av befolkningen kastet seg på trenden med stor hjelp av nasjonale tiltak i mange land: høye avgifter på sukker og usunn mat.

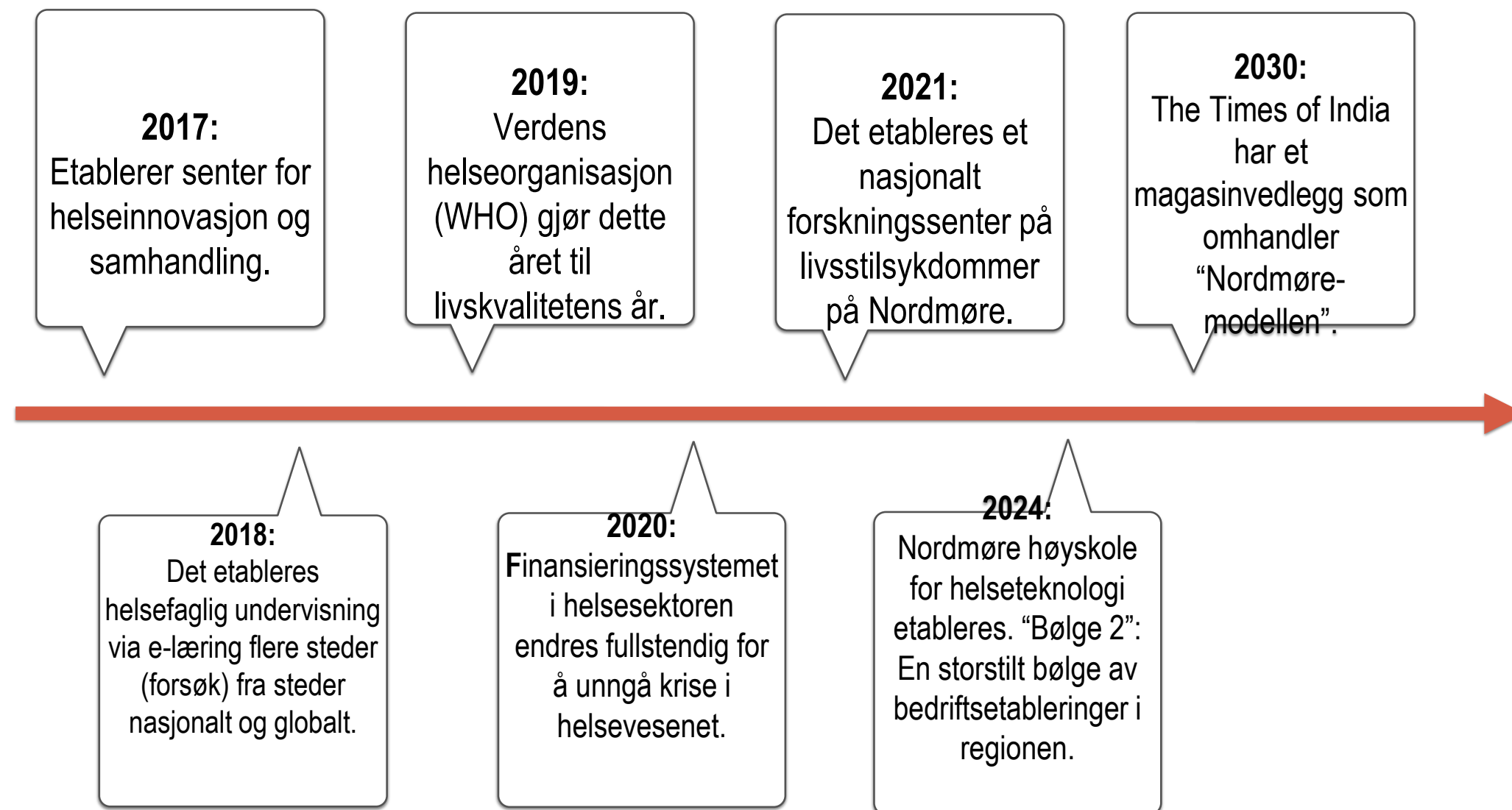
Denne trenden skapte et stort marked for helserelaterte aktiviteter og sunn mat. Nordmøre var også forutseende nok til å gripe muligheter som denne trenden medførte.

I dag er det kun et fåtall av de unge som røyker (3 % under 20 år). Eu undersøkelse fra i fjor viste at kun 35 % av alle under 20 år hadde drukket alkohol det siste året. På 1970- og 80-tallet var dette tallet nærmere 100 %

Kapittel 3: Helseeliksiren

Veien frem: noen hendelser

I det følgende skal vi se på noen sider ved samfunnet i dag (2035).

Kapittel 5: Helseeliksiren

Særtrekk ved regionen: folk og samspillet i regionen

De siste 20 årene har vært et samferdselsløft for regionen. Proaktive politikere, som først klarte å gjøre Nordmøre til en pilotregion innen helse, klarte også å lobbyere for flere samferdselssatsninger. For eksempel ble Halsafjordsambandet tidlig realisert gjennom et pilotprosjekt på ny teknologi, og Talgsjøforbindelsen og bro videre til Smøla gir en helt annen hverdag for ytre Nordmøre. Disse prosjektene har vært viktig og bidratt til større innovasjon for IKT- og helsebedriftene som farter omkring i region for å utprøve og implementere nye løsninger på eldrekollektiver, hjemme hos folk eller i kommunenes ulike serviceenheter. Bensin- og dieseldrevne biler ble faset ut i fjor, slik at alle kjøretøy bruker i dag enten elektrisk strøm eller hydrogen.

Den gode veiforbindelsen har ført til at folk bor i tettsteder over hele Nordmøre, mens Kristiansund har blitt et naturlig regionsenter for hele Nordmøre og en kulturelt tyngdepunkt. Nordmøre er i dag et flerkulturelt miljø og har klart å tiltrekke seg spesialistkompetanse innen geriatri fra Japan, IKT-kompetanse fra India i tillegg til unge familier med barn der en av de voksne jobber med IKT. Den nordmørske kulturen har fått mange nye impulser og har en god aldersmiks og kjønnsbalanse, selv om det i dag er flere som oppnår høy alder. Innvandrere er integrert i alle deler av arbeidslivet.

Nordmøre har blitt en gründerregion, og toppe statistikkene over antall gründere per folketall (det er mange av dem og de er unge). Nye innovasjoner preger næringslivet.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Særtrekk ved regionen: offentlig sektor

Helse kunne ta alle pengene til kommunene dersom man ikke hadde kommet opp med en ny organisering av kommunenes virksomhet. Hovedoppgaven til kommunene er i dag å fasilitere innovasjon. Kommunenes oppgave er å se etter forbedringer i de offentlige tjenestene som leveres til brukeren. Tjenestene i dag er mye mer behovsorientert. Organisatoriske grenser har blitt mindre viktige, man ser på flyten i tjenesteproduksjon og offentlige tilbud.

Selve tjenestene leveres i samarbeid med private og frivillige aktører, og innen helsefeltet er det blitt et stort spekter av ulike tjenester, der en del er innrettet mot å pleie mot sykdom og alderdom, mens andre tjenester er forebyggende og har fokus på velvære. Det offentlige tilbudet er en integrert del av dette bildet. Det har også medført at det er langt større spekter av private tilbud enn det var tidligere, og disse tilbyr tjenester til folk med til dels stor betalingsvillighet. Helseturismen er et eksempel på dette. Men også befolkningen på Nordmøre har god kjøpekraft i forhold til helsetjenester og forebygging av livsstilssykdommer.

Det offentlige leverer hele tiden basistjenester - enten dette er på en institusjon, et eldrekollektiv eller i hjemmet, men den enkelte bruker kan selv velge å kjøpe tilleggstjenester. Mange av disse tjenestene bruker overvåkningsteknologi for å monitorere brukeren, og dette igjen gir store muligheter for kommunikasjon med brukeren. Medmenneskelig etterspørres og er viktig for god livskvalitet.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Særtrekk ved regionen: næringsliv

Det nye i dag, dersom vi ser tilbake 20-30 år, er en sterk klynge av små og mellomstore helsebedrifter i regionen, og disse spenner over et stort spenn av tilbud. Tjenester til eldre, tilbud og opplevelser for turister, tilbud til barn og ungdom. Det har blitt en underskog av helseteknologibedrifter i tillegg til private helsespesialister, også med bakgrunn innen kultur. En rekke foretak jobber med rehabilitering og har tilbud mot livsstilsykdommer. Helseteknologi har blitt en viktig eksportvare og Nordmøre har tatt en posisjon særlig i det skandinaviske markedet.

Hovedfokuset for disse bedriftene - og mange av dem jobber tett med kommunene og utfører tjenester på vegne av det offentlige - er livskvalitet. I dag omsetter disse helserelaterte bedriftene (men det er vanskelig å skille helt fordi helse og kultur glir over i hverandre) for rundt 55 % av den totale omsetningen i regionen.

Også andre næringer har fått sin renessanse, og den andre store eksportsuksessen har vært landbasert oppdrett. I dag finnes det anlegg over hele Nordmøre. Både teknologi og anlegg eksporteres. Denne næringen har vært viktig for å beholde posisjonen som en viktig fiskerieregion etter at oppdrettsnæringen av laks gikk gjennom mange kriser på 2020-tallet som følge av helseproblematikk knyttet til oppdrett av fisk. Nordmøre har slik sett videreutviklet kompetansen på oppdrett - og satsningen på helse - har også vært overførbar til denne næringen.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Særtrekk ved regionen: næringsliv

Utvikling av sunn mat og bruk av alger til mat og fôr er også en viktig næring i dag. Den biomarine industrien er i stor fremgang og ansees av mange i dag som en stor vekstnæring.

Helsetjenester innen IKT leveres til hele landet gjennom sentraler og et nasjonalt nettverk av personlige hjemmehjelpere.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Særtrekk ved regionen: kompetanse og utdanning

Big data har også vært avgjørende for at det er blitt bygget opp helsekompetanse i regionen. Mens det var fremoverlente kommuner som lokket kreative og innovative IKT-bedrifter til regionen fordi kommunene gjorde tjenesteproduksjonen til testbed for private bedrifter, var det fremtidsrettede politikere på Nordmøre som gikk sammen for å utvikle nødvendig helsefaglig kompetanse.

Løsningen ble å skreddersy undervisningstilbud og bestille leveranser fra de beste miljøene verden rundt. F.eks. har Universitetet i Tromsø og MIT i Boston vært viktige innholdsleverandører til fjernundervisningen. Det er bygget små campus flere steder i regionen, med siste innen videokonferanseutstyr og interaktiv utdanning. Disse enhetene har i dag blitt til Nordmøre høyskole for helse og livskvalitet. Selv om det i dag er bygget opp undervisningskompetanse i regionen, brukes modellen fra “gamle dager” (dvs. fjernundervisning) side om side med undervisning i klasserom. Det sikrer at Nordmøre hele tiden ligger i front helsefaglig på områdene hselsetkenologi og skjæringspunktet mellom helse, kultur og livskvalitet.

Det er helse i utvidet forstand som er fokus på Nordmøre. Derfor er livsstil en integrert del av utdanningstilbudet og er viktig opp mot oppvekst og arbeidsliv. F.eks. er drop out-problematikken blitt tatt tak i og er også blitt et forretningsområde for noen bedrifter som spesielt jobber med dette.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Særtrekk ved regionen: kompetanse og utdanning

Dataanalysesenteret for innsendte tester fra hele Skandinavia ligger på Leira på Tustna. Nordmøre har i dag blitt verdensledende på selvdiagnostisering ved hjelp av lett tilgjengelige mobile enheter og biometri-teknologi. Kompetansesenteret har et eget "momentum" som også spinner av seg næringsoppstart og underleverandører i hele regionen. Nordmøre har gjennomført første prøveprosjekt med pensjonsalder på 80 år og det har hatt stor suksess. "Funksjonsfrisk"-kurven er blitt lenger.

Nordmøre har et eget senter som heter "Ansvar for egen helse" der det forskes på Averøy sin ubetingede suksess som følge av kobling mellom samfunnsinnsats og helseutvikling. Psykisk helse tar mye av den personlige innsatsen og Nordmøre har ledet an i å vise at mye av den fysiologiske behandlingen kan gjennomføres av roboter. Teknologi og kompetanse fra Japan har vært avgjørende.

Halsa, som har hatt problemer knyttet til levekår, har hatt stor suksess med prosjektet "Bety noe for samfunnet rundt seg". Engasjement er nøkkelen, ikke å "gå på NAV". Prosjektet i Halså er så vellykket at kommunen nå turnerer Skandinavia med sine erfaringer.

Logistikk betyr mer – altså "helhetlig helseforløp" er mer et eget fag og bedrifter på Nordmøre er ledende på dette.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Særtrekk ved regionen: kultur og reiseliv

Helse, kultur og reiseliv har “smeltet” sammen.

Ettersom kultur er viktig del av et “utvidet” helsebegrep, så har det blitt en massiv kultursatsning på Nordmøre.

Nordmøre har blitt et kulturelt tyngdepunkt i Norge, der høy kunstnerisk kvalitet er kombinert med et bredt folkelig kulturengasjement. Kristiansund kan smykke seg med tittelen: “Kyst-Norges” kulturhovedstad.

Det nye operabygget ble realisert som følge av en bevisst satsning på kultur. I tillegg huser Kristiansund en av de mest anerkjente fotofestivalene i verden: Nordic Light International Festival of Photography. Dette er resultatet av en langsiktig satsning.

Reiselivet er todelt:

- Bredden og nivået på kulturtilbudet har lokket mange tilreisende fra Norge og Europa som tiltrekkes av store kulturelle opplevelser i storslått, rå og vill natur.
- Nordmøre har en rekke spa- og helseklinikker som tilbyr tjenester og som tiltrekker seg turister med stor kjøpekraft.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Fortellingen: et møte med Jens

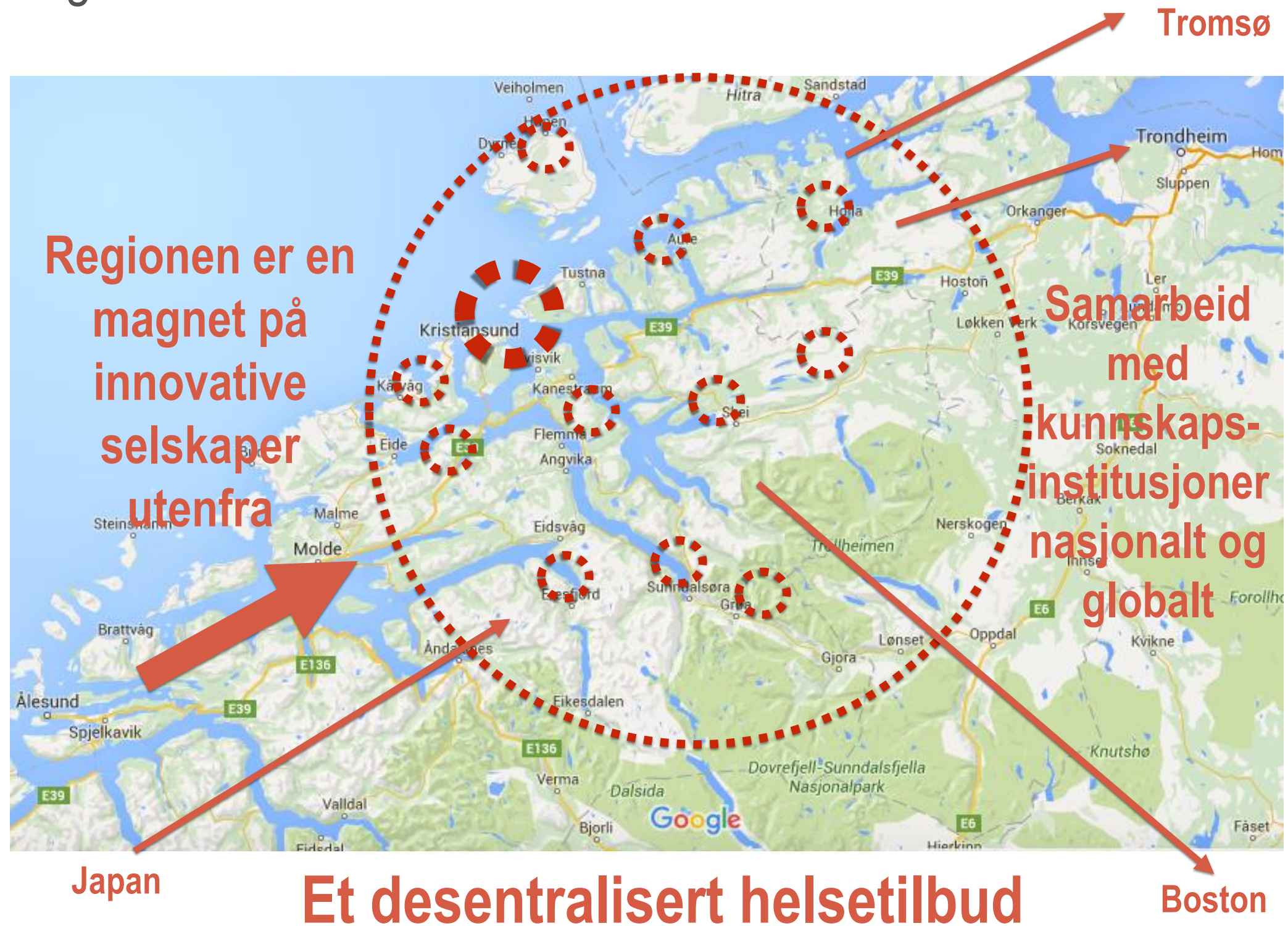
Jens er en eldre gründer som bor i eldrekollektiv. Han er en sprek 79-åring, og bidrar flere ganger i uken i en av de frivillige hjelpetjenestene der han bor. Han mener selv at en grunn til at han klarer å være aktiv gjennom hele dagen er at han sover i et oksygentelt. Denne teknologien styrer hele søvnrytmen til Jens og energinivå den påfølgende dag. Jens har begynt som gründer igjen. Han har utviklet teknologi som skal bidra til at eldre og syke får sove uten å bruke medikamenter. I dag jobber man så lenge man vil og tar også fri når man vil.

Badet på eldrekollektivet er i stor grad automatisert. Man blir dusjet og tørket automatisk og får dagens analyse av avførings- og urinprøver. Jens har integrert en chip i armen som hele tiden måler sukkerverdiene hans. Han fikk sukkersyke i førtiårsalderen, før han la om kostholdet og livsstilen helt. Resultatene overvåkes av et institutt i Boston, og han får varsel gjennom en vibrasjon i armen om han må gjøre noe med insulinnivået.

Noen av de som bor på eldrekollektivet har begrenset aktivitetsnivå pga. sykdom. Det er et legerom på eldrekollektivet, som er utstyrt med ulike helseteknologier og videokonferanseutstyr. Her kan man få kontakt med lege som kan sjekke basistilstanden, samt sår og annet. Lege kommer ved behov. Dette skaper trygghet i tilværelsen for beboerne, som i stor grad hjelper hverandre. Det bor til sammen 14 personer på eldrekollektivet, og de har også en hage der de dyrker grønnsaker.

Kapittel 5: Helseeliksiren

Regionkartet

Kapittel 6: Scenarioene på tvers

Overordnet

	Gullkysten	Vårsøg	Helseeliksiren
Starten på scenarioet	Petroleumskrisen tar oss.	Paris gir vind i seilene.	Krisen i helsevesenet.
Sentral aktør for utviklingen av scenarioet (premissgiver)	Det etablerte næringslivet i regionen.	Forskningsmiljøer i og utenfor regionen.	Kommunene i regionen.
Sentrale aktører for "realiseringen" av scenarioet	Store globale selskaper sammen med store forskningsinstitusjoner utenfor regionen.	Forbrukerne sammen med næringslivet. Det er særlig disse to gruppene som driver frem utviklingen.	Innovative, små selskaper og frivillige organisasjoner. Samt forskningsaktørene som etablerer seg i regionen.

Kapittel 6: Scenarioene på tvers

Befolkning

	Gullkysten	Vårsøg	Helseeliksiren
Antall innbyggere på Nordmøre	Vekst: 1,8 x i dag - hovedsakelig i Kristiansund. Moderat vekst ellers.	Vekst som i 2016. Stort innslag av akademikere fra hele verden.	Vekst: 1,4 x i dag - jevnt fordelt.
Befolkningen	Et internasjonalt arbeidsliv med mye inn- og utpendling fra regionen. Underskudd av kvinner.	Tiltrekker seg mennesker med høy kompetanse som ønsker et alternativ til storbylivet. God integrasjon mellom kulturer i bomiljøene.	God balanse aldersmessig og kjønnsmessig i regionen. Et kulturelt mangfoldig arbeidsliv med både arbeidsinnvandrere (rekruttert kompetanse) og innvandrere som har bosatt seg permanent i regionen.
Bosetningsmønster	Sterk urbanisering. Fremvekst av en "kreativ klasse". Urbaniseringen preger også omlandet, men mindre her.	Et scenario preget av at man går motstrøms. Satsning på spredt bosetning. Det er mange som ikke ønsker å bo i byer.	Det utvikles sterke regionsentra med gode servicefunksjoner rundt omkring i regionen. Godt samspill med Kristiansund.

Kapittel 6: Scenarioene på tvers

Offentlig sektor

	Gullkysten	Vårsøg	Helseeliksiren
Organisering av tjenestetilbudet	Stort fokus på å være en god vertskapsregion for globalt næringsliv. Offentlig tilbud av god kvalitet er avgjørende for næringslivet (f.eks. internasjonal skole). Mange funksjoner legges til Kristiansund utover basistjenester som dekkes av alle kommunene.	Det offentlige går foran og setter ambisiøse miljømål. Men driverne i scenarioet er næringslivet og forbrukere.	Ny organisering av tjenestetilbudet med utgangspunkt i omorganisering av helsetilbudet. Utbredt offentlig-privat samarbeid, der private og frivillige aktører leverer store deler av tjenestetilbudet. Den viktigste offentlige oppgaven er å identifisere behov og å fasilitere innovasjon i helsetilbudet.
Offentlige ansatte	Offentlige ansatte som i 2016. Under landsgjennomsnittet.	10 % nedgang fra 2016. Særlig i kommunal sektor har man kuttet ned på byråkrater.	15 % økning fra 2016. På samme nivå som landsgjennomsnittet.

Kapittel 6: Scenarioene på tvers

Næringsliv

	Gullkysten	Vårsøg	Helseeliksiren
Viktigste nedslagsfelt for marked (eksport)	Globalt.	Lokalt.	Skandinavisk.
Næringsstruktur	Store, tunge næringsaktører, med stor andel av utenlandsk eierskap. Innovativ leverandørindustri med eierskap i regionen.	Dels store tunge selskaper, mye innen energi, dels en underskog av SMB-er og enmannsbedrifter.	Et desentralisert næringsliv med mange små, innovative selskaper i knutepunktene i regionen. Mye lokalt eierskap.
Klynger i Nordmøre	En kjempeklynge: Maritim næring på Sunnmøre + oljenæringen på Nordmøre + NTNU.	Økoklynge - en ny type klynge med ulike typer aktører (fornybar energi, landbruk m.fl.)	Klynge innen helseteknologi.
Viktigste næringer målt etter verdiskaping (prosent)	Olje/gass, maritimt (55 %) Mat, inkl. ressurser fra havet (25 %) Reiseliv (15 %) Andre (5 %)	Energi- og prosessindustri (40 %) Landbruk, mat og miljøteknologi (38 %) Reiseliv (12 %) Andre (10 %)	Helseteknologi inkl. IKT-næring (35 %) Helseturisme (20 %) Kulturnæringene (15 %) Fiske og oppdrett inkl. landbaserte anlegg (18 %) Olje/gass, maritimt (10 %) Andre (2 %)
Eierskap	Store, internasjonale selskaper som eier 70 % av næringslivet i regionen.	90 % av næringslivet er lokalt eid.	65 % av næringslivet er lokalt eid.

Kapittel 6: Scenarioene på tvers

Kompetanse, kultur og reiseliv

	Gullkysten	Vårsøg	Helseeliksiren
Undervisning	Samarbeid med høyskoler og universiteter som legger utdanning til regionen dersom næringslivet etterspør (brukerstyrt utdanning). Fokus på fagutdanning i regionen.	Lokale nettverk som styrer utdanningstilbud (praktisk rettet). Mye av utdanningen skjer via nettet og er levert utenfor regionen. Det bygges opp basiskunnskap om økoregionen (kritisk masse).	Gjennom fjernundervisning har man skaffet undervisningstilbud innen viktige fagområder. Samarbeid med nasjonale og globale aktører.
Kultur	Kultur er for det meste adspredelse, slik at det er kinoforestillinger, konserter og underholdning som etterspørres. Nordmøre har ingen særegenheter kulturelt, men er del av en global kultur.	Kultur og natur er knyttet sammen. Fokus på å ta vare på gamle tradisjoner og å iscenesette gamle tradisjoner som f.eks. livet som budeie. Historisk spill er populært.	Et bredt og sammensatt kulturtilbud, mye er knyttet til helse og livskvalitet. Kristiansund er blitt et knutepunkt for kultur i Norge med store satsninger (opera, foto m.m.). Kristiansund har fått et operahus.
Reiseliv	Storstilt satsning på cruiseanløp. Kristiansund er hovedsete for turister. Fokus på å utvikle attraskjoner. Turistnæringen er svært tilrettelagt. Fisketurisme er en betydelig del av reiselivsindustrien og dette tar vi betalt for.	Naturbasert turisme med få inngrep i naturen. Tilrettelegging for aktiviteter som understøtter dette. Målgruppen er turister som ønsker å oppleve vill natur og er på jakt etter stillhet og ro.	Helseturisme har blitt en stor næring. Dette er turister med stor kjøpekraft som ønsker bedre helse i naturskjønne omgivelser. En rekke spa- og helseklinikker tilbyr diverse tjenester.

Les mer

Gå videre til del 3 og les om hvilke konsekvenser scenarioene har for Nordmøre i dag og for kommunereformen. I del 1 kan du lese om bakgrunnen for scenarioarbeidet.